

SESSION ORDINAIRE 2022-2023

2 MARS 2023

PARLEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE

PROPOSITION DE RÉSOLUTION

**visant la possibilité de créer une réserve
naturelle régionale au sein de la friche
Josaphat**

(déposée par MM. Gaëtan VAN GOIDSENHOVEN (FR),
David LEISTERH (FR), Mme Bianca DEBAETS (NL) et
M. Mathias VANDEN BORRE (NL))

Développements

La «friche Josaphat» est un territoire de plus de 30 hectares situé dans la commune de Schaerbeek.

Ce vaste espace, constitué d'une friche semi-naturelle enserrée par des talus boisés, est le site d'une ancienne gare de triage qui fut progressivement désaffectée dans les années 1980-1990¹.

En 2006², l'ancienne Société d'Acquisition Foncière – devenue depuis lors la Société d'Aménagement Urbain (SAU), achète le terrain au Fonds de l'infrastructure ferroviaire, dans l'objectif d'y concevoir un nouveau projet urbain.

Après que les terrains ferroviaires eurent été assainis par la SNCB, l'ensemble du site fit l'objet d'une vaste réflexion rassemblant différents acteurs communaux et régionaux³. Cette réflexion déboucha en 2014 sur une stratégie de développement approuvée par le Gouvernement bruxellois.

GEWONE ZITTING 2022-2023

2 MAART 2023

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**betreffende de mogelijkheid om een
gewestelijk natuurreservaat aan te leggen
op het braakland Josaphat**

(ingediend door de heren Gaëtan
VAN GOIDSENHOVEN (FR), David LEISTERH (FR),
mevrouw Bianca DEBAETS (NL) en de heer Mathias
VANDEN BORRE (NL))

Toelichting

Het braakland Josaphat is een gebied van meer dan 30 hectare gelegen in de gemeente Schaerbeek.

Dit uitgestrekte, door beboste hellingen omsloten semi-natuurlijk terrein is de locatie van een voormalig rangeerstation dat in de jaren 1980 en 1990¹ geleidelijk in onbruik is geraakt.

In 2006² heeft de voormalige Maatschappij voor Vastgoedverwerving – de huidige Maatschappij voor Stedelijke Inrichting (MSI), het terrein van het Fonds voor spoorweginfrastructuur gekocht om er een nieuw stadsproject tot stand te brengen.

Nadat de spoorwegterreinen waren gesaneerd door de NMBS, werd er een brede reflectie gehouden over de hele site waarbij verschillende gemeentelijke en gewestelijke actoren waren betrokken³. In 2014 mondde ze uit in een ontwikkelingsstrategie die door de Brusselse regering werd goedgekeurd.

1. <https://josaphat.brussels/fr/josaphat-dans-la-ville>
2. <https://perspective.brussels/fr/projets/poles-strategiques/josaphat>
3. <https://sau.brussels/fr/developpements/josaphat>

1. <https://josaphat.brussels/nl/josaphat-de-stad>
2. <https://perspective.brussels/nl/stadsprojecten/strategische-polen/josaphat>
3. <https://msi.brussels/ontwikkelingen/josaphat>

L'organisme public Perspective – dont le nom officiel est le Bureau bruxellois de la planification – notamment chargé de préparer les missions stratégiques de la planification territoriale en Région de Bruxelles-Capitale⁴, a alors traduit cette stratégie dans un projet de Plan d'aménagement directeur (PAD)⁵, qui fut validé en première lecture par le Gouvernement bruxellois avant d'être soumis à enquête publique du 3 octobre au 2 décembre 2019.

Conformément à la procédure prévue pour l'adoption des PAD⁶, la Commission Régionale de Développement (CRD) rendit son avis sur le projet de plan le 30 avril 2020⁷.

Sur la base des différents avis et observations reçus dans ce cadre, le Gouvernement bruxellois s'est engagé à présenter un nouveau projet de PAD ajusté, qui devra le cas échéant nécessiter l'organisation d'une nouvelle enquête publique⁸.

En mars 2021, une audition est organisée en Commission du Développement territorial du Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale, afin d'entendre les pétitionnaires du collectif Sauvons la friche, dont la pétition rassemblait alors 14.467 signatures.

Le 1er juillet 2021, le Gouvernement annonce qu'il a adopté en première lecture une nouvelle version du PAD modifié qui sera à nouveau soumise à enquête publique ainsi qu'aux avis des différentes instances concernées⁹.

Le projet de PAD remanié prévoit globalement les aménagements suivants:

- l'implantation de 1.200 logements (contre 1.600 logements précédemment), dont 323 logements sociaux et 215 logements moyens;
- la connexion du site aux quartiers qui l'entourent en permettant aux habitants d'utiliser des espaces verts publics d'environ 13,5 hectares (contre environ 4 hectares précédemment);

De overheidsinstantie Perspective – officieel het Brussels Planningsbureau, die onder meer belast met de voorbereiding van de strategische opdrachten inzake territoriale planning in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest⁴, heeft deze strategie dan omgezet in een ontwerp van richtplan van aanleg (RPA)⁵, dat in eerste lezing werd goedgekeurd door de Brusselse regering en vervolgens werd onderworpen aan een openbaar onderzoek van 3 oktober tot 2 december 2019.

Overeenkomstig de procedure voor de goedkeuring van de RPA's⁶ heeft de Gewestelijke Ontwikkelingscommissie (GOC) haar advies over het ontwerp uitgebracht op 30 april 2020⁷.

Op grond van de verschillende in dit kader ontvangen adviezen en opmerkingen heeft de Brusselse regering zich ertoe verbonden een nieuw, aangepast ontwerp van RPA voor te leggen, dat zo nodig aan een nieuw openbaar onderzoek dient te worden onderworpen⁸.

In maart 2021 werd een hoorzitting gehouden in de commissie voor de Territoriale Ontwikkeling van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement om de indieners te horen van een petitie vanwege het collectief Red de friche Josaphat, die 14.467 handtekeningen heeft verzameld.

Op 1 juli 2021 heeft de regering laten weten dat ze een nieuwe versie van het gewijzigde RPA in eerste lezing heeft goedgekeurd. De nieuwe versie zal opnieuw aan een openbaar onderzoek en de adviezen van de verschillende betrokken instanties worden onderworpen⁹.

Het herwerkte ontwerp van RPA voorziet in grote lijnen in de volgende aanpassingen:

- de bouw van 1.200 woningen (tegenover 1.600 voorheen), waarvan 323 sociale woningen en 215 woningen voor de middeninkomens;
- de verbinding van de site met de omliggende wijken door de bewoners gebruik te laten maken van openbare groene ruimten van ongeveer 13,5 hectare (tegenover ongeveer 4 hectare voorheen);

4. Voir article 4 de l'ordonnance du 29 juillet 2015 portant création du Bureau bruxellois de la planification.
5. <https://perspective.brussels/fr/actualites/josaphat-enquete-publique>
6. Voir chapitre IIIbis du Code bruxellois de l'aménagement du territoire (CoBAT).
7. Avis de la CRD du 30 avril 2020: http://www.crd-goc.be/wp/wp-content/uploads/20043_1988AD_PAD_JOSAPHAT.pdf
8. Commission du Développement territorial du 18 janvier 2021, pages 18-19.
9. <https://perspective.brussels/fr/actualites/josaphat-un-nouveau-projet-pour-un-quartier-multifonctionnel-qui-repond-aux-enseux-climatiques-et>

4. Zie artikel 4 van de ordonnantie van 29 juli 2015 houdende oprichting van het Brussels Planningsbureau.
5. <https://perspective.brussels/nl/nieuws/josaphat-openbaar-onderzoek>
6. Zie hoofdstuk IIIbis van het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (BWRO).
7. Advies van de GOC van 30 april 2020: http://www.crd-goc.be/wp/wp-content/uploads/20043_1988AD_RPA_JOSAPHAT.pdf
8. Commissie voor Territoriale Ontwikkeling van 18 januari 2021, blz. 18-19.
9. <https://perspective.brussels/nl/nieuws/josaphat-een-nieuw-project-voor-een-multifunctionele-wijk-die-beantwoordt-aan-de-ecologische>

- l'implantation de différents équipements publics, dont un tout nouvel équipement scolaire et sportif intégré qui serait développé par la Commune de Schaerbeek. Ce complexe mutualisera la salle de sport entre l'école primaire et l'école secondaire qui seront installées sur le site de part et d'autre du chemin de fer et réunies par une passerelle publique;
- la création d'un biopark d'1,28 hectares sur le milieu de la friche ouverte afin de préserver la biodiversité à cet endroit.

Une seconde enquête publique sur le nouveau projet de PAD est alors organisée du 16 septembre au 25 novembre 2021¹⁰.

Cette seconde enquête publique donnera lieu à près de 2.000 observations émises par les riverains, contre seulement 497 observations émises lors de la première enquête publique¹¹.

La grande majorité de ces observations se montrent extrêmement critiques sur le projet de PAD remanié.

Parmi les différentes critiques à l'encontre du projet, la question de la préservation de la biodiversité est certainement l'enjeu qui cristallise le plus de tensions.

Le site ayant été laissé à l'état de friche pendant plusieurs dizaines d'années, il a en effet vu progressivement s'y développer une biodiversité exceptionnelle à l'échelle de la Région de Bruxelles-Capitale. La Commission régionale de développement note à ce propos que «la grande richesse de la biodiversité et particulièrement dans les talus qui l'entourent, confère au site un intérêt d'importance régionale pour sa biodiversité»¹².

Plusieurs naturalistes professionnels se sont rendus régulièrement sur le site au cours de ces dernières années, pour y réaliser différentes observations.

Les observations font ainsi état de la présence de plus de 1.100 espèces, dont au moins 108 espèces d'oiseaux, 156 espèces d'hyménoptères (un type d'insectes), 102 espèces de papillons de nuit ou encore 29 espèces de libellules¹³. Certaines de ces espèces sont rares ou très rares sur le territoire régional.

- de aanleg van diverse openbare voorzieningen, waaronder nieuwe scholen en een nieuw sportcomplex die zouden worden gebouwd door de gemeente Schaarbeek. De sportzaal zal gebruikt worden door de basisschool en de secundaire school die op de site aan weerszijden van de spoorlijn zullen worden gebouwd en met een openbare loopbrug met elkaar zullen worden verbonden;
- de aanleg van een biopark van 1,28 hectare in het midden van het braakland om er de biodiversiteit te behouden.

Van 16 september 2021 tot 25 novembre 2021 werd een tweede openbaar onderzoek over het nieuwe ontwerp van RPA gehouden¹⁰.

Tijdens dat onderzoek hebben de omwonenden ongeveer 2.000 opmerkingen gemaakt, tegenover slechts 497 opmerkingen tijdens het eerste openbaar onderzoek¹¹.

Het merendeel van de opmerkingen was uiterst kritisch over het herwerkte ontwerp van RPA.

Van de verschillende punten van kritiek op het ontwerp is de kwestie van het behoud van de biodiversiteit zeker het punt dat de meeste spanningen veroorzaakt.

Aangezien de site tientallen jaren lang braak lag, kwam er geleidelijk een biodiversiteit tot stand die uitzonderlijk is voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De Gewestelijke Ontwikkelingscommissie merkt in dat verband het volgende op: “de rijke biodiversiteit, met name op de omliggende hellingen, maakt de site tot een gebied van gewestelijk belang.”¹²

Verscheidene beroepsnatuurkenners hebben in de afgelopen jaren regelmatig de site bezocht om diverse waarnemingen te doen.

Volgens de waarnemingen leven er op het braakland meer dan 1.100 diersoorten, waaronder minstens 108 vogelsoorten, 156 soorten vleesvleugeligen (een insectensoort), 102 soorten nachtvlinders of nog 29 soorten libellen¹³. Sommige van die soorten zijn zeldzaam of zeer zeldzaam in het gewest.

10. <https://perspective.brussels/fr/actualites/josaphat-enquete-publique-0>

11. Réponse du Ministre-Président à une question écrite, 10 avril 2020.

12. Page 7 de l'avis de la CRD du 30 avril 2020.

13. <http://www.sauvonslafrichejosaphat.be/la-friche-en-images-2/>

10. <https://perspective.brussels/nl/nieuws/josaphat-openbaar-onderzoek-0>

11. Antwoord van de minister-president op een schriftelijke vraag, 10 april 2020

12. Pagina 7 van het advies van de GOC van 30 april 2020.

13. <http://www.sauvonslafrichejosaphat.be/la-friche-en-images-2/>

La friche est également considérée comme un lieu singulièrement intéressant pour les passages migratoires, dans la mesure où elle constitue un grand site ouvert juste à l'entrée de la ville. Des oiseaux, tels que le traquet motteux, le pipit farlouse, le tarier des prés ou encore le gobemouches s'arrêtent sur le site chaque printemps et chaque automne¹⁴.

Grâce à sa végétation basse, le site présente en outre un avantage pour les rapaces locaux, dont le faucon crécerelle qui y niche et y chasse régulièrement, l'épervier, la buse variable ou le faucon pèlerin.

Or, il ressort de l'ensemble des avis et réclamations, tant d'instances spécialisées que de naturalistes et biologistes professionnels, que le projet de PAD actuel – même remanié – constituerait une grave menace pour la diversité biologique présente sur la friche.

Dans le contexte actuel, tant au niveau local que global, plusieurs villes dans le monde tentent de repenser la place de la nature en milieu urbain, afin de mieux concilier leur expansion avec la préservation des espaces naturels.

Les défis que représentent la lutte contre le réchauffement climatique, la sauvegarde de l'environnement naturel et la préservation de la biodiversité font de la protection de ces territoires naturels dans l'espace urbain bruxellois un enjeu fondamental de notre époque.

Par ailleurs, la crise sanitaire récente et ses difficiles conséquences relatives au confinement ont exacerbé le désir légitime d'une série d'habitants urbains de disposer d'espaces naturels à proximité de leur lieu de vie.

En outre, la Région bruxelloise a perdu 14 % d'espaces verts entre 2003 et 2016¹⁵ et un Bruxellois sur cinq n'a actuellement pas accès à un espace vert à proximité immédiate¹⁶.

Het braakland wordt ook beschouwd als een zeer interessante plaats voor de passage van trekvogels, aangezien het om een grote open site gaat, vlak bij de ingang van de stad. Vogels zoals de tapuit, de graspieper, het paapje of nog de vliegenvanger strijken er elk voorjaar en najaar neer¹⁴.

Dankzij de lage vegetatie biedt de site bovendien een voordeel voor de plaatselijke roofvogels, waaronder de torenvalk, die er regelmatig nestelt en jaagt, de sperwer, de buizerd en de slechtvalk.

Uit alle adviezen en klachten, zowel van gespecialiseerde instanties als van professionele natuurbeschermers en biologen, blijkt evenwel dat het huidige ontwerp van RPA – zelfs in zijn herwerkte versie – een ernstige bedreiging zou vormen voor de biologische diversiteit op het braakland.

In de huidige context, zowel op lokaal als mondial niveau, proberen verschillende steden ter wereld de plaats van de natuur in de stedelijke omgeving te herdenken, om hun expansie beter te verzoenen met het behoud van de natuurgebieden.

De uitdagingen op het vlak van de strijd tegen de klimaatopwarming, de bescherming van de natuurlijke omgeving en het behoud van de biodiversiteit maken van de bescherming van de natuurgebieden in de Brusselse stedelijke ruimte een fundamentele uitdaging van onze tijd.

Voorts hebben de recente gezondheidscrisis en de negatieve gevolgen van de daaropvolgende lockdown de legitieme wens van een aantal stadsbewoners om te beschikken over natuurgebieden dicht bij hun woonplaats, nog versterkt.

Bovendien heeft het Brussels Gewest tussen 2003 en 2016¹⁵ 14 % groene ruimten verloren en heeft één Brusselaar op vijf thans geen toegang tot een groene ruimte in zijn onmiddellijke omgeving¹⁶.

14. https://www.rtb.be/lapremiere/emissions/detail_par-oui-dire/accueil/article_la-friche-josaphat-a-schaerbeek-un-joyau-ecologique-a-sauvegarder?id=10376223&programId=272

15. https://www.rtb.be/info/regions/detail_entre-2003-et-2016-bruxelles-aurait-perdu-pres-de-14-de-surface-verte?id=10436174

16. <https://www.lalibre.be/economie/immo/un-bruxellois-sur-cinq-n-a-pas-acces-a-un-espace-vert-pres-de-chez-lui-5ebe8d04d8ad581c54e61984#:~:text=Un%20Bruxellois%20sur%20cinq%20est,comptez%2016%20minutes%20aller%20etour>

14. https://www.rtb.be/lapremiere/emissions/detail_par-oui-dire/accueil/article_la-friche-josaphat-a-schaerbeek-un-joyau-ecologique-a-sauvegarder?id=10376223&programId=272

15. https://www.rtb.be/info/regions/detail_entre-2003-et-2016-bruxelles-aurait-perdu-pres-de-14-de-surface-verte?id=10436174

16. <https://www.lalibre.be/economie/immo/un-bruxellois-sur-cinq-n-a-pas-acces-a-un-espace-vert-pres-de-chez-lui-5ebe8d04d8ad581c54e61984#:~:text=Un%20Bruxellois%20sur%20cinq%20est,comptez%2016%20minutes%20aller%20etour>

Depuis plusieurs années, de nombreuses associations se sont mobilisées pour défendre la friche Josaphat, parmi lesquelles la plate-forme indépendante d'habitants de quartiers Commons Josaphat¹⁷, le collectif Sauvons la friche Josaphat¹⁸, créé en 2019 à l'initiative d'un naturaliste bruxellois, l'association Josaph'Aire¹⁹, plusieurs comités de quartier dont le comité Terdelt²⁰, l'association urbaine BRAL²¹, l'association Inter-Environnement²², la Team Léopold III²³, l'ARAU²⁴, Natagora²⁵ ou encore le collectif «Bas les PAD»²⁶.

Les 2.000 observations négatives émises lors de la dernière enquête publique à l'automne 2021 ne peuvent légitimement pas être ignorées.

Il doit par ailleurs être souligné qu'une commission délibérative consacrée à la biodiversité en ville, composée de députés et de citoyens bruxellois tirés au sort, s'est réunie au Parlement bruxellois durant le printemps 2022. Dans son rapport final du 31 mai 2022, la recommandation n° 14 de cette commission demande de protéger les friches bruxelloises, en mentionnant spécifiquement la friche Josaphat et en stipulant qu'il est recommandé «de conserver des superficies suffisantes des friches existantes avec un statut particulier (en tant que patrimoine), pour en faire des éléments d'exemplarité en matière de biodiversité pour Bruxelles»²⁷.

Le 30 juin 2022, l'adoption du projet de PAD Josaphat en seconde lecture par le Gouvernement bruxellois figurait pour la première fois à l'ordre du jour du Conseil des ministres. Depuis lors, le point fut reporté de semaine en semaine à chaque Conseil des ministres, sans qu'aucun accord entre partenaires de majorité ne puisse être trouvé.

Au mois de février 2023, le dossier connut un regain important de tension lorsqu'on apprit que le dialogue compétitif mené par les conseils d'administration de quatre organismes publics bruxellois (la Société du Logement de la Région de Bruxelles-Capitale – SLRB, Citydev, le Fonds du Logement et la SAU) devait aboutir, avant le 9 mars, à la validation du choix du consortium d'entrepreneurs censé réaliser les premiers travaux portant sur la construction de 509 logements²⁸.

Sinds enkele jaren zijn tal van verenigingen in actie geschoten om het braakland Josaphat te verdedigen, waaronder het onafhankelijk platform van wijkbewoners Commons Josaphat¹⁷, het collectief Red de friche Josaphat¹⁸, dat in 2019 werd opgericht op initiatief van een Brusselse natuurbeschermer, de vereniging Josaph'Aire¹⁹, verschillende wijkcomités waaronder het comité Terdelt²⁰, de stadsbeweging BRAL²¹, de vereniging Inter-Environnement²², het Team Leopold III²³, het ARAU²⁴, Natagora²⁵ of nog het collectief “Bas les PAD”²⁶.

De 2.000 negatieve opmerkingen die tijdens het laatste openbaar onderzoek in het najaar van 2021 werden gemaakt, kunnen niet zomaar worden genegeerd.

Er zij voorts op gewezen dat in het voorjaar van 2022 een overlegcommissie gewijd aan de biodiversiteit in de stad en samengesteld uit volksvertegenwoordigers en bij loting gekozen Brusselse burgers is bijeengekomen in het Brussels Parlement. Met aanbeveling nr. 14 van haar eindverslag van 31 mei 2022 roept deze commissie op tot de bescherming van de Brusselse braaklanden, waarbij het braakland Josaphat specifiek wordt vermeld en wordt aanbevolen om “voldoende oppervlakte van de bestaande braaklanden te behouden met een bijzondere status (als erfgoed) om er voorbeelden van biodiversiteit voor Brussel, hoofdstad van België en Europa, van te maken”²⁷.

Op 30 juni 2022 stond de goedkeuring in tweede lezing van het ontwerp van RPA Josaphat door de Brusselse regering voor het eerst op de agenda van de ministerraad. Sindsdien wordt het agendapunt tijdens elke ministerraad van week tot week uitgesteld, zonder dat er een akkoord tussen de meerderheidspartners kan worden gevonden.

In februari 2023 veroorzaakte het dossier opnieuw grote spanningen, toen bekend raakte dat de concurrentiegerichte dialoog die door de raden van bestuur van vier Brusselse overheidsinstellingen (de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij – BGHM, Citydev, het Woningfonds en de MSI) werd gevoerd, vóór 9 maart zou leiden tot de bekraftiging van de keuze van het consortium van aannemers dat de eerste werken voor de bouw van 509 woningen zou uitvoeren²⁸.

- 17. <https://commonsjosaphat.wordpress.com/commons-josaphat/>
- 18. <http://www.sauvonslafrichejosaphat.be/>
- 19. <https://fr-fr.facebook.com/josaphaire/>
- 20. <https://www.terdelt.be/projet-josaphat-1/>
- 21. <https://bral.brussels/fr/artikel/josaphat-la-chance-ne-pas-laisser-passar>
- 22. <https://www.rieb.be/+Friche-Josaphat-+>
- 23. <https://www.ilovejosaphat.be/>
- 24. <https://www.arau.org/>
- 25. <https://www.natagora.be/news/planbjosaphat-une-alternative-verte-la-betonisation-de-la-friche-josaphat>
- 26. <https://baslespadbrussels-65.webslf.net/blog/2020/06/06/le-collectif-bas-les-pad>
- 27. <http://weblex.irisnet.be/data/crb/doc/2021-22/145248/images.pdf>
- 28. <https://www.lecho.be/economie-politique/belgique/bruxelles/regain-de-tensions-entre-ps-et-ecolo-a-bruxelles/10446918.html>

- 17. <https://commonsjosaphat.wordpress.com/commons-josaphat/>
- 18. <http://www.sauvonslafrichejosaphat.be/>
- 19. <https://fr-fr.facebook.com/josaphaire/>
- 20. <https://www.terdelt.be/projet-josaphat-1/>
- 21. <https://bral.brussels/nl/artikel/josaphat-tijd-voor-transitiegebruik>
- 22. <https://www.rieb.be/+Friche-Josaphat-+>
- 23. <https://www.ilovejosaphat.be/>
- 24. <https://www.arau.org/>
- 25. <https://www.natagora.be/news/planbjosaphat-une-alternative-verte-la-betonisation-de-la-friche-josaphat>
- 26. <https://baslespadbrussels-65.webslf.net/blog/2020/06/06/le-collectif-bas-les-pad>
- 27. <http://weblex.irisnet.be/data/crb/doc/2021-22/145248/images.pdf>
- 28. <https://www.lecho.be/economie-politique/belgique/bruxelles/regain-de-tensions-entre-ps-et-ecolo-a-bruxelles/10446918.html>

Si ce consortium était désigné, la construction des premiers logements pourrait être entamée en l'absence de PAD.

Afin de sortir de ce blocage gouvernemental, les auteurs de la présente proposition de résolution souhaitent proposer une solution de compromis, qui tient tout à la fois compte de la nécessité de créer du logement abordable et qualitatif en Région bruxelloise tout en préservant une vaste zone dédiée à la conservation favorable des espèces et habitats naturels présents sur le site.

L'intention est ainsi de proposer une solution pérenne qui permette de ne pas opposer la préservation des espaces naturels à la construction de logements et d'équipements.

Dans cette optique, il s'agit d'ajuster le programme de construction tel que prévu par la nouvelle mouture du PAD pour préserver une parcelle importante sur la partie ouest du site, qui présente singulièrement un rôle majeur pour la protection de la biodiversité²⁹.

À l'exception du biopark – d'une dimension de seulement 1,28 hectares, des wadiparks – qui permettent une plus grande infiltration de l'eau de pluie – et des talus préservés, les enjeux de sauvegarde écologique, de protection spécifique de la faune ou de la flore ainsi que de mode de gestion adaptée des milieux naturels ne se retrouvent pas suffisamment dans les objectifs du PAD.

Afin d'identifier la zone la plus digne de protection, les auteurs de la présente proposition de résolution proposent de se baser sur la carte d'évaluation biologique de la Région bruxelloise, mise à jour par Bruxelles Environnement le 27 juin 2022³⁰. Cette carte identifie une partie située à l'ouest du site du PAD Josaphat en lui conférant un indice de biodiversité A, c'est-à-dire une zone à très haute valeur biologique.

La volonté est de conférer à une partie de ce secteur le statut de réserve naturelle régionale, tel que défini au chapitre II du titre II de l'ordonnance du 1er mars 2012 relative à la conservation de la nature³¹, soit dans le but d'y laisser les phénomènes naturels évoluer selon leur dynamique propre, soit dans le but qu'une gestion appropriée tende à maintenir ou à rétablir dans un état de conservation favorable les espèces et habitats naturels présents sur le site.

Als dat consortium wordt gekozen, zou de bouw van de eerste woningen beginnen zonder RPA.

Om het dossier binnen de regering te deblokkeren, wensen de indieners van dit voorstel van resolutie een compromisoplossing voor te stellen, die rekening houdt met de noodzaak om in het Brussels Gewest betaalbare en kwaliteitsvolle woningen tot stand te brengen en tegelijk een uitgestrekt gebied te behouden dat bestemd is voor het gunstige behoud van de ter plaatse aanwezige soorten en natuurlijke habitats.

Het is aldus de bedoeling een duurzame oplossing voor te stellen die het behoud van de natuurgebieden niet tegenover de bouw van woningen en voorzieningen stelt.

In die optiek gaat het erom het bouwprogramma zoals gepland in de nieuwe versie van het RPA aan te passen om een groot perceel op het westelijke deel van de site, dat belangrijk is voor de bescherming van de biodiversiteit, te behouden²⁹.

Met uitzondering van het biopark, dat slechts 1,28 hectare groot is, de wadiparks, die een grotere infiltratie van regenwater mogelijk maken, en de beschermd hellingen, komen de ecologische bescherming, de specifieke bescherming van de flora en fauna en een aangepast beheer van de natuurlijke omgevingen onvoldoende tot uiting in de doelstellingen van het RPA.

Om te bepalen welk gebied het meest bescherming verdient, stellen de indieners van het voorstel van resolutie voor om zich te baseren op de biologische waarderingskaart van het Brussels Gewest, die werd bijgewerkt door Leefmilieu Brussel op 27 juni 2022³⁰. Op deze kaart krijgt een gebied ten westen van de site van het RPA Josaphat biodiversiteitsindex A, d.w.z. een gebied met een zeer hoge biologische waarde.

Het is de bedoeling om aan een deel van dat gebied het statuut van gewestelijk natuurreervaat te verlenen, zoals omschreven in hoofdstuk II van titel II van de ordonnantie van 1 maart 2012 betreffende het natuurbehoud³¹, om er de natuurverschijnselen volgens hun eigen dynamiek te laten evolueren of met het oog op een passend beheer dat erop gericht is de in het gebied aanwezige soorten en natuurlijke habitats in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen.

29. https://www.lavenir.net/cnt/dmf20210129_01549955/plan-b-josaphat-les-idees-des-associations-pour-menager-friche-et-logement
 30. <https://environnement.brussels/pro/outils-et-donnees/cartes/toutes-les-cartes-danalyse-nature-bruxelles#/la-carte-devaluation-biologique>
 31. https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2012030115&table_name=loi

29. https://www.lavenir.net/cnt/dmf20210129_01549955/plan-b-josaphat-les-idees-des-associations-pour-menager-friche-et-logement
 30. <https://leefmilieu.brussels/pro/tools-en-data/kaarten/alle-kaarten-voor-natuuranalyse-brussel>
 31. https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2012030115&table_name=wet

Cette possibilité semble d'autant plus réalisable que le Gouvernement bruxellois a la chance d'avoir la maîtrise du foncier sur le site, via la Société d'Aménagement Urbain. Cette maîtrise foncière pourrait être opportunément envisagée afin de transformer le site de cette friche désaffectée en un projet durable exemplaire, associant harmonieusement développement urbain d'un côté, protection de la biodiversité urbaine de l'autre.

À cette fin, conformément au prescrit de l'article 29, § 2, de l'ordonnance précitée, la présente proposition de résolution entend demander au Gouvernement bruxellois d'entamer toutes les démarches auprès de l'administration de Bruxelles Environnement en vue d'étudier la possibilité de créer une réserve naturelle régionale au sein de la partie ouest de la friche Josaphat.

Gaëtan VAN GOIDSENHOVEN (FR)
David LEISTERH (FR)
Bianca DEBAETS (NL)
Mathias VANDEN BORRE (NL)

Deze mogelijkheid lijkt des te haalbaarder omdat de Brusselse regering het geluk heeft dat ze via de Maatschappij voor Stedelijke Inrichting (MSI) instaat voor het grondbeheer op de site. Dat zou kunnen aangewend worden om van deze in onbruik geraakte site een voorbeeldig duurzaam project te maken, waarbij stadsontwikkeling enerzijds en bescherming van de stedelijke biodiversiteit anderzijds harmonieus met elkaar worden verenigd.

Daartoe vraagt dit voorstel van resolutie, overeenkomstig de bepalingen van artikel 29, § 2, van de voornoemde ordonnantie de Brusselse regering alle nodige stappen te ondernemen bij Leefmilieu Brussel om na te gaan of het mogelijk is een gewestelijk natuurreservaat aan te leggen in het westelijk gedeelte van het braakland Josaphat.

PROPOSITION DE RÉSOLUTION

visant la possibilité de créer une réserve naturelle régionale au sein de la friche Josaphat

Le Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu le Code bruxellois de l'aménagement du territoire du 9 avril 2004;

Vu l'ordonnance du 1er mars 2012 relative à la conservation de la nature;

Vu Le Plan régional de développement durable du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale;

Vu le projet de Plan d'aménagement directeur «Josaphat» adopté en première lecture le 1er juillet 2021;

Considérant la localisation de la «friche Josaphat», territoire de plus de 30 hectares situé dans la commune de Schaerbeek;

Considérant que le site est la propriété de la Société d'Aménagement Urbain (SAU), la société de droit public ayant pour objet de réaliser différentes opérations immobilières afin de mettre en œuvre la politique foncière de la Région de Bruxelles-Capitale;

Considérant la biodiversité exceptionnelle qui s'est développée au fil des années sur ce territoire en friche, attestée par plusieurs naturalistes professionnels;

Considérant que dans le contexte actuel, tant au niveau local que global, plusieurs villes dans le monde tentent de repenser la place de la nature en milieu urbain, afin de mieux concilier leur expansion avec la préservation des espaces naturels;

Considérant que les espaces de nature ordinaire, s'ils ont pendant longtemps été considérés par les gestionnaires des villes comme des réserves foncières urbanisables, présentent désormais un nouvel engouement;

Considérant que la crise sanitaire récente et ses difficiles conséquences relatives au confinement ont exacerbé le désir légitime d'une série d'habitants urbains de disposer d'espaces naturels à proximité de leur lieu de vie;

Considérant la diminution croissante des espaces verts en Région bruxelloise;

Considérant que les près de 2.000 observations issues de la seconde enquête publique relative au projet de Plan d'aménagement directeur, qui s'est tenue du 16 septembre au 25 novembre 2021, font pour la plupart état du risque de grave menace à la biodiversité du lieu;

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

betreffende de mogelijkheid om een gewestelijk natuurreservaat aan te leggen op het braakland Josaphat

Het Brussels Hoofdstedelijk Parlement,

Gelet op het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening van 9 april 2004;

Gelet op de ordonnantie van 1 maart 2012 betreffende het natuurbehoud;

Gelet op het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering;

Gelet op het Richtplan van Aanleg "Josaphat", aangenomen in eerste lezing op 1 juli 2021;

Gelet op de locatie van het braakland Josaphat, een gebied van meer dan 30 hectare in de gemeente Schaerbeek;

Overwegende dat het braakland eigendom is van de Maatschappij voor Stedelijke Inrichting (MSI), de publiekrechtelijke vennootschap die tot doel heeft via verschillende vastgoedoperaties het grondbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest uit te voeren;

Gelet op de uitzonderlijke biodiversiteit die zich in de loop der jaren op dit braakland heeft ontwikkeld, zoals door verscheidene beroepsnatuurkenners werd bevestigd;

Overwegende dat, in de huidige context, zowel plaatselijk als wereldwijd, verschillende steden in de wereld proberen de plaats van de natuur in de stedelijke omgeving opnieuw te bekijken, om de uitbreiding ervan beter te verzoenen met het behoud van de natuurgebieden;

Overwegende dat de gewone natuurgebieden, die lange tijd door stadsbeheerders beschouwd werden als grondreserves die verstedelijkt konden worden, nu opnieuw erg in trek zijn;

Overwegende dat de recente gezondheidscrisis en de moeilijke gevolgen daarvan in verband met de lockdown, de legitime wens van een aantal stadsbewoners om natuurgebieden dicht bij hun woonplaats te hebben, nog hebben versterkt;

Gelet op de toenemende vermindering van de groene ruimten in het Brussels Gewest;

Overwegende dat tijdens het tweede openbaar onderzoek, dat van 16 september tot 25 november 2021 werd gehouden, bijna 2.000 opmerkingen werden gemaakt over het ontwerp van richtplan van aanleg, voornamelijk over het risico van ernstige bedreiging van de biodiversiteit van het gebied;

Considérant qu'une commission délibérative consacrée à la biodiversité en ville, composée de députés et de citoyens bruxellois tirés au sort, a rendu une série de recommandations le 31 mai 2022, dont la recommandation n°14 qui demande «de conserver des superficies suffisantes des friches existantes avec un statut particulier (en tant que patrimoine), pour en faire des éléments d'exemplarité en matière de biodiversité pour Bruxelles»;

Considérant l'avis transversal de la Commission régionale de développement, qui stipule que la grande richesse de la biodiversité du site et particulièrement dans les talus qui l'entourent, lui confère un intérêt d'importance régionale pour sa biodiversité;

Considérant la très importante mobilisation de nombreuses associations de riverains pour protéger la biodiversité du site, parmi lesquelles la plate-forme indépendante d'habitants de quartiers Commons Josaphat, le collectif Sauvons la friche Josaphat, l'association Josaph'Aire, plusieurs comités de quartier dont le comité Terdelt, la team Léopold III, Natagora ou le collectif Bas les PAD;

Considérant néanmoins la nécessité de créer du logement abordable et qualitatif en Région bruxelloise;

Considérant la volonté de trouver une solution pérenne qui permette de ne pas opposer la préservation des espaces naturels au développement urbain et à la construction de logements;

Considérant dès lors qu'il s'agit d'ajuster le programme de construction tel que prévu par le PAD actuel, en préservant une superficie importante de la partie ouest du site;

Considérant que la carte d'évaluation biologique de la Région bruxelloise, mise à jour par Bruxelles Environnement le 27 juin 2022, identifie une partie située à l'ouest du site du PAD Josaphat en lui conférant un indice de biodiversité A, c'est-à-dire une zone à très haute valeur biologique;

Considérant le blocage important que connaît actuellement le Gouvernement bruxellois sur ce dossier et la nécessité de trouver un compromis pour en sortir;

Considérant que les enjeux de sauvegarde écologique, de protection spécifique de la faune ou de la flore ainsi que de mode de gestion adaptée des milieux naturels ne se retrouvent pas suffisamment dans les objectifs du PAD;

Considérant que le statut de «réserve naturelle régionale» apparaît au contraire singulièrement approprié au regard des possibilités qu'il recèle pour laisser les phénomènes naturels évoluer selon leur dynamique propre ou pour maintenir dans un état de conservation favorable les espèces et habitats naturels présents sur la friche;

Overwegende dat een overlegcommissie gewijd aan de biodiversiteit in de stad en samengesteld uit volksvertegenwoordigers en bij loting gekozen Brusselaars op 31 mei 2022 een reeks aanbevelingen heeft gedaan, waaronder aanbeveling nr. 14 om “voldoende oppervlakte van de bestaande braaklanden te behouden met een bijzondere status (als erfgoed) om er voorbeelden van biodiversiteit voor Brussel, hoofdstad van België en Europa, van te maken”;

Gelet op het transversale advies van de Gewestelijke Ontwikkelingscommissie, waarin wordt gesteld dat de grote rijkdom aan biodiversiteit op het terrein en vooral in de omliggende bermen het terrein van gewestelijk belang maakt wegens zijn biodiversiteit;

Gelet op de zeer omvangrijke mobilisatie van vele buurtverenigingen voor de bescherming van de biodiversiteit van de site, waaronder het onafhankelijk platform van buurtbewoners Commons Josaphat, het collectief Red de friche Josaphat, de vereniging Josaph'Aire, verschillende wijkcomités waaronder het comité Terdelt, het team Leopold III, Natagora of het collectief Bas les PAD;

Overwegende dat het echter noodzakelijk is om betaalbare en kwalitatieve huisvesting te creëren in het Brussels Gewest;

Gelet op de wens om een duurzame oplossing te vinden die het behoud van de natuurgebieden niet tegenover stedelijke ontwikkeling en woningbouw stelt;

Overwegende, bijgevolg, dat het bouwprogramma zoals gepland in het huidige RPA dient te worden aangepast, waarbij een grote oppervlakte van het westelijk deel van de site behouden blijft;

Overwegende dat op de biologische waarderingskaart van het Brussels Gewest, bijgewerkt door Leefmilieu Brussel op 27 juni 2022, een deel ten westen van de site van het RPA Josaphat een biodiversiteitsindex A krijgt, d.w.z. een gebied met een zeer hoge biologische waarde;

Overwegende dat het dossier thans muurvast zit binnen de Brusselse regering en er een compromis nodig is om eruit te geraken;

Overwegende dat de uitdagingen in verband met de ecologische bescherming, de specifieke bescherming van flora en fauna en een aangepast beheer van de natuurlijke omgevingen niet voldoende tot uiting komen in de doelstellingen van het RPA;

Overwegende dat het statuut van “gewestelijk natuurreervaat” daarentegen bijzonder geschikt lijkt, gezien de mogelijkheden die het biedt om de natuurverschijnselen volgens hun eigen dynamiek te laten evolueren of de op het braakland aanwezige soorten en natuurlijke habitats in een gunstige staat van instandhouding te houden;

Considérant que cette possibilité est d'autant plus réalisable que le Gouvernement bruxellois détient la maîtrise foncière sur le site, via la Société d'Aménagement Urbain;

Considérant enfin le rôle de l'administration de Bruxelles Environnement dans l'élaboration d'un projet d'arrêté de désignation et d'un projet de plan de gestion pour chaque site susceptible d'être désigné comme réserve naturelle régionale;

Demande au Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale :

- d'entamer sans délai toutes les démarches auprès de l'administration de Bruxelles Environnement, conformément au prescrit de l'article 29, § 2, alinéa 1er, de l'ordonnance du 1er mars 2012 relative à la conservation de la nature, en vue d'étudier la possibilité de créer une réserve naturelle régionale sur la partie ouest de la friche Josaphat;
- le cas échéant, d'envisager effectivement la désignation dudit territoire en tant que réserve naturelle régionale, conformément au prescrit de l'article 29, § 3, de la même ordonnance, et d'adopter conséquemment le plan de gestion tel que visé au même article.

Gaëtan VAN GOIDSENHOVEN (FR)

David LEISTERH (FR)

Bianca DEBAETS (NL)

Mathias VANDEN BORRE (NL)

Overwegende dat deze mogelijkheid des te haalbaarder is daar de Brusselse regering via de Maatschappij voor Stedelijke Inrichting zeggenschap heeft over de gronden op de site;

Gelet, ten slotte, op de rol van Leefmilieu Brussel bij de uitwerking van een ontwerp van aanwijzingsbesluit en een ontwerp van beheersplan voor elke site die kan worden aangewezen als gewestelijk natuurreervaat;

Verzoekt de Brusselse Hoofdstedelijke Regering :

- onverwijld de nodige stappen te ondernemen bij Leefmilieu Brussel, overeenkomstig de bepalingen van artikel 29, § 2, eerste lid, van de ordonnantie van 1 maart 2012 betreffende het natuurbehoud, om na te gaan of het mogelijk is een gewestelijk natuurreervaat op het westelijk deel van het braakland Josaphat aan te leggen;
- in voorkomend geval, de aanwijzing van het genoemde gebied als gewestelijk natuurreervaat daadwerkelijk te overwegen, overeenkomstig de bepalingen van artikel 29, § 3, van dezelfde ordonnantie en bijgevolg het beheersplan bedoeld in hetzelfde artikel goed te keuren.